

Mircea Cristescu, Leonid Kogan și Filarmonica „George Enescu”

Pe podiumul sălii mari a Palatului străjuită de chipul blind al lui George Enescu, primul oaspete al festivalului este maestrul Ion Dumitrescu. În dubla sa calitate de președinte al Uniunii Compozitorilor și de președinte al Comitetului de organizare al celei de-a VI-a ediții a prestigioasei manifestări, cinstește într-un însuflețt cuvânt introductiv memoria marelui nostru muzician și subliniază marea importanță pe care au avut-o edițiile anterioare pentru difuzarea muzicii românești în țară și în străinătate. Mulțumind muzicienilor români și celor de peste hotare, care s-au pregătit să asigure Festivalului o nouă strălucire, încheie urînd deplin succes concertelor, recitalurilor și spectacolelor prevăzute în cadrul programului anunțat.

În mod semnificativ pentru trăsăturile sale de robustețe, optimism și bogăție a invenției melodice, care trădează sursa de inspirație din melosul nostru popular, *Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu deschide primul concert al Festivalului, atrăgînd atenția asupra unora dintre caracteristicile majore ale stilului compozitorului și ale întregii creații culte românești.

Oaspete întotdeauna mult apreciat al vieții muzicale bucureștene, violonistul sovietic Leonid Kogan inaugurează apoi seria marilor personalități solistice, venite să asigure Festivalului „George Enescu” prestigiul cuvenit. Pentru început, un *Adagio pentru vioară și orchestră în Mi major, KV 261* de Mozart — destinat inițial de compozitor unui concert de vioară, dar rămas în cele din urmă ca o lucrare independentă — ne introduce în ambianța mozartiană, desfășurată pe plan mai amplu în piesa imediat următoare. *Concertul*

nr. 3 în Sol major KV 216 ne era bine cunoscut în interpretarea lui Leonid Kogan, atît dintr-o anterioară execuție la București, cît și din discul realizat în 1961 cu acompaniamentul Orchestrei Societății de concerte a Conservatorului din Paris sub bagheta lui Constantin Silvestri. Comparația cu versiunile precedente ne permite să tragem concluzia că scurgerea timpului a determinat unele mutații în stilul său interpretativ. Echilibrul între virtuozitate și muzicalitate se ridică în prezent pe un plan estetic superior, stilul său a atins un grad de puritate și de eleganță propriu celor mai iluștri maeștri ai viorii, ajunși pe culmile împlinirii lor artistice.

A urmat, în concluzia programului, *Simfonia I* de Enescu, realizată de Mircea Cristescu la pupitrul Orchestrei Filarmonicii cu o autoritate și o forță expresivă, care ni se par de bun augur față de noua structură — sensibil lărgită și îmbunătățită — a primului colectiv simfonic al țării. Prefațat de sunetele viguroase ale „Eroiceii” enesciene, care a răsunat în condiții remarcabile de finisare a execuției, Festivalul dedicat memoriei celui mai ilustru muzician român s-a anunțat de la început ca o veritabilă sărbătoare a muzicii.

EDGAR ELIAN

Ghennadi Rojdestvenski și Orchestra Radioteleviziunii Sovietice

Proporția în care se amestecă, în arta dirijorală a lui Ghennadi Rojdestvenski, sugerarea imaginistică, senzorială, nenoțională a expresiei cerute, cu disecarea științifică și lucru ordonat al tuturor compartimentelor discursului, această măriere foarte personală se face într-un mod greu explicabil. Cu originala sa măiestrie ne-am întîlnit adesea (parcă niciodată nu este suficient, cînd vorbim de un mare, inepuizabil artist, surprinzător de la frază la frază, cu atît mai mult de la lucrare la lucrare), dar niciodată n-am putut înțelege îndeajuns schimbarea arhitectului minuțios al construcției muzicale, din repetiții, cu artistul (sau actorul) care joacă frazele, se folosește de mobilitatea feței și de poze premeditate pentru sugestia imaginii, însuflețirea eficientă a executanților. L-am văzut, datorită unui film de televiziune, cîntărind notă de notă, accent de accent, toate detaliile partiturii (este unul din dirijorii care formează într-adevăr un ansamblu prin știința lucrului, prin competența asamblării detaliilor) și de fiecare dată în concert ni s-a înfățișat alt tip de șef de orchestră. Puțini sînt dirijorii care pot să îmbine aceste două proprietăți care îndeobște se exclud.

Rojdestvenski își folosește darurile de actor și teoretician cu premeditare. Are mereu în față o concepție, o imagine sonoră individualizată perfect a piesei pe care o pregătește. De ajuns să ne gîndim că a cîntat, de fiecare dată cînd a venit în București, cîte o piesă românească într-un fel me-

morabil totdeauna, în care noutatea considerării piesei era hrănită de încrederea în viziunea proprie. Și prima simfonie enesciană și Dansurile lui Theodor Rogalski au fost parcă noi urechilor noastre care le cunoșteau atât de bine. A venit acum rîndul *Uverturii de concert* de Enescu să fie reinterpretată de exigentul muzician. Rojdestvenski a văzut în ea amintirea nostalgică a *Rapsodiilor*, pe care compozitorul, situat la alt etaj al abordării folclorului nu le mai putea reedita. Temele populare au fost scoase în evidență cu aplicatie, fermitatea tinerească a dansurilor din primele opusuri enesciene a lăsat locul unei atmosfere dubitative. Exploziile de elan antrenau nu numai vocea principală, izgonind în acompaniament pe celelalte, ci creșterile erau distribuite între numeroasele linii simultane. Rojdestvenski nu ne-a înfățișat însă o uscăciune neo-barocă, ci o diluție orchestrală a unei muzici meditative, apropiată oarecum de impresionism, iar îmbinarea polifonică, departe de scolastică, era anvizată atmosferic.

Suita de balet *Anna Karenina* de Rodion Scedrin este o succesiune de imagini scenice conturate. Momentele muzicale își au valoarea în potențarea unor activități coregrafice. Raportată la dans (ale cărui cerințe compozitorul le cunoaște bine) piesa este eficientă. Stilul imaginistic este românesc, fiecare situație fiind conformă cu pretextul literar și ducîndu-ne cu gîndul la el, iar relațiile orchestrale sînt în tradiția confirmată a lui Rimski-Korsakov, deși se folosesc cîteva din cele mai noi procedee instrumentale (o percuție colorată, o textură a corzilor grave, efect de pian preparat, *pizzicato* bartokian, unison, al corzilor cu schimbări individuale și neregulate de arcușe). Muzica urmărește scenariul cu conștiinciozitate, deseori fructuos, totdeauna atent și rareori ilustrativ. Dirijorul a vizualizat partitura, alegînd calea care desigur este calea cea mai favorabilă piesei.

Simfonia *Manfred* este cea mai literară dintre simfoniile lui Ceahkovski și în acest sens convine intim talentului dramaturgic al lui Rojdestvenski. Dacă spuneam la început cît este de surprinzătoare la el rezolvarea inedită a fiecărei fraze, a fiecărui moment, aceasta nu vrea să însemne că dirijorul se pierde în amănunte nesemnificative, ratînd etajarea constructivă necesară. El reușește în cadrul celor patru acte bine individualizate de autor ca subiect,

atmosferă și muzică să găsească măsura îmbinării omogenității, idei imaginistice unice, cu relief spectaculos, cu policromia atentă. Partea întâi și partea ultimă (în imaginile dantești ale finalului dirijorul se simte la el acasă, și ne amintim versiunea memorabilă de acum cîțiva ani a *Simfoniei Fantastice* de Berlioz) au cunoscut, îndeosebi, această interacțiune a amănuntului cu construcția, iar partea a II-a a avut o grație menținută cu tact la limita tragicului.

Orchestra simfonică a Radioteleviziunii Sovietice, omogenă, în culori vii, crude, cu nuanțe spectaculoase, foarte ordonată, știindu-și perfect, din repetiții, rolul, l-a lăsat pe șeful de orchestră să-și desfășoare aptitudinile de modelator al pastei sonore. Covîrșitor prin suculența sonorităților, biss-ul, din *Romeo și Julieta* de Prokofiev, a fost proba unei orchestre care-și poate conjuga eforturile pentru imaginarea unui tablou muzical pregnant, a unui dirijor-actor, cu toată atenția concentrată spre transmiterea către ascultător a tabloului sonor.

COSTIN CAZABAN

Recital Yehudi-Hephzibah Menuhin concert Menuhin—Iosif Conta și Orchestra Radioteleviziunii

Ultimele concerte ale festivalului au fost marcate de prezența lui Yehudi Menuhin.

Este aproape o jumătate de veac de cînd Menuhin -- unul din cei mai mari violoniști ai lumii -- răs-pindește pretutindeni, buna muzică, așa cum a deprins-o de la celebrul său înaintaș și învățător, George Enescu. Afectiunea și gratitudinea nesfîrșită pe care i-o poartă acestuia l-au făcut să nu lipsească nici de data aceasta, de la Festivalul care perpetuează memoria ilustrului nostru muzician. Împreună cu remarcabila pianistă Hephzibah, sora sa (ea însăși elevă a lui George Enescu), Menuhin a dat mai întîi un recital de sonate. Este captivantă și pilduitoare ținuta simplă și modestia plină de grație cu care se manifestă acești reputați interpreți.

Ceea ce este relevabil în mod deosebit, e stilul perfect în care au fost redată fiecare din lucrările interpretate.

În *Sonata I-a în Sol major* de Brahms cei doi artiști, într-o admirabilă comuniune de gîndire și simțire ne-au redat pe deplin spiritul ușor melancolic al cunoscutului lied (*Cîntecul ploii*) ce stă la temelie întregii lucrări. Am urmărit acel *Vivace ma non troppo* inițial desfășurat în adevăratul tempo mai liniștit pe care l-a avut în vedere compozitorul. Sentimentul de reverie specific brahmsian avea să se accentueze în *Adagio* a cărei melodică romantică a fost valorificată extraordinar de pianistă prin acele arpegii redată cu discreție și infinită finețe în registrul grav.